

**provincie
groningen**

Perspectiefnota 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	5
Hoofdstuk 2. Autonome ontwikkelingen	19
Hoofdstuk 3. Financieel perspectief 2023-2027	27
Bijlagen	31

Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2024. Deze perspectiefnota is de start van de Planning & Control cyclus 2024.

In afwachting van de vorming van een nieuw college en het Coalitieakkoord is de Perspectiefnota 2024 beleidsarm. Beleidsarm betekent in deze context dat in deze perspectiefnota alleen onontkoombare voorstellen zijn opgenomen en geen voorstellen nieuw beleid. In deze perspectiefnota hebben wij de onontkoombare voorstellen zowel financieel als beleidsmatig uitgewerkt. Deze voorstellen komen enerzijds vanuit de Kaderbrief 2023 en anderzijds vanuit recente ontwikkelingen. Daarnaast hebben wij het financieel perspectief 2023-2027 geactualiseerd.

Het nieuwe Coalitieakkoord heeft gelet op de verschijningsdatum geen plek kunnen krijgen in de Perspectiefnota 2024, maar zal financieel en beleidsmatig worden verwerkt in de Begroting 2024.

Kaderbrief 2023

Afgelopen maart hebben wij aan uw Staten de Kaderbrief 2023 gestuurd waarin wij de stand van het financieel perspectief 2023-2027 schetsten, evenals de te voorziene ontwikkelingen. Inzicht werd geboden in de financiële ontwikkelingen alsmede in de onontkoombare ontwikkelingen, die tot concrete voorstellen leiden. Deze onontkoombare voorstellen zijn opgenomen in de Perspectiefnota 2024. De financiële ontwikkelingen sinds de Kaderbrief 2023, inclusief de gevolgen van de meicirculaire 2023 van het Provinciefonds van het Rijk zijn ook verwerkt in deze perspectiefnota.

Financieel perspectief 2023-2027

Sinds de Kaderbrief 2023 heeft het financieel perspectief zich in positieve zin ontwikkeld. Het financieel perspectief 2023-2027 biedt voldoende ruimte om de onontkoombare voorstellen te kunnen financieren en laat bovendien enige ruimte om ambities van het nieuwe Coalitieakkoord te kunnen financieren. Zeker indien we rekening houden met de te verwachten Rijksmiddelen voor de realisatie van grote transities (Natuur & Stikstof, Klimaat & Energie, Wonen & Bereikbaarheid) en structureel extra financiering vanuit het Provinciefonds. Voor nu is de omvang van de Rijksmiddelen nog niet bekend, maar het Rijk zal in de komende periode hierover duidelijkheid verschaffen. Daarnaast is de uitvoering van Nij Begun - kabinetsreactie op het rapport "Groningers boven Gas" van de parlementaire enquête commissie aardgaswinning - van essentieel belang. Het uitvoeren van concrete maatregelen die ertoe moeten leiden dat schade, versterken en verduurzamen goed geregeld wordt. Daarbij werken we aan een toekomstperspectief in brede zin, zodat onze economische en sociale structuur versterkt wordt en kansen biedt aan toekomstige generaties.

Er komt nog veel op ons af. We zullen flinke stappen moeten zetten in de realisatie van de grote transities en andere majeure opgaven. De afgelopen periode hebben we daar geld voor vrij gemaakt. Het Rijk moet nu met de uitwerking van de plannen komen en daar de financiering bij leggen die daarvoor nodig is.

Tot slot merken wij op dat deze beleidsarme perspectiefnota niet betekent dat wij ons niet volop inzetten voor de Groningers. De perspectiefnota is immers beleidsarm vanwege wisseling van het college van Gedeputeerde Staten en nieuwe Provinciale Staten. De uitdaging om onze ambities daadwerkelijk tot uitvoering te brengen zodat we het verschil maken voor de Groningers staat nog steeds centraal!

Leeswijzer

De Perspectiefnota 2024 bestaat uit drie hoofdstukken en een aantal bijlagen.

In hoofdstuk 1 lichten wij de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid toe die wij willen dekken uit de Algemene middelen. Wij volgen hierbij de programma-indeling uit de begroting. Bij **onderdeel A** worden de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid toegelicht die tevens in de Kaderbrief 2023 zijn opgenomen. Bij **onderdeel B** worden de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid toegelicht die sinds het verschijnen van de Kaderbrief 2023 bekend zijn geworden. Elk programma wordt afgesloten met een financiële recapitulatie (**onderdeel C**). Daarin wordt aangegeven welk bedrag met de verschillende voorstellen is gemoeid in de periode 2023 t/m 2027. Op basis van nieuwe inzichten is de omvang van enkele onontkoombare voorstellen aanvaard beleid uit de Kaderbrief 2023 aangepast. De definitieve bedragen zijn opgenomen in deze perspectiefnota.

In hoofdstuk 2 gaan wij in op autonome ontwikkelingen die wij voorzien voor de periode 2023-2027. Dit betreft onder meer de effecten van de meicirculaire 2023 van het Provinciefonds en het effect van de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt (lees: rente- en dividendinkomsten) op de financiële positie van de provincie.

Hoofdstuk 3 geeft een actualisatie weer van het financieel perspectief 2023-2027. Het financieel perspectief schetsen wij in bijna ieder P&C-document en is het kader waarbinnen wij opereren. In dit hoofdstuk komen de financiële effecten van hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 samen. Tevens lichten wij een aantal risico's en onzekerheden toe waarmee het financieel perspectief wordt omgeven.

In bijlage 1 zijn de uitgangspunten voor de meerjarenramingen 2023-2027 opgenomen. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van door u vastgestelde begrotingswijzigingen 2023 bij separate Statenvoorstellen en een overzicht van door het College in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2023.

Hoofdstuk 1. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Programma 1. Ruimte en Water

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1. Wonen

Door nieuwe wetgeving op het gebied van Wonen en Volkshuisvesting (naar verwachting effectief vanaf 2024) zal de rol van de provincie veranderen naar een regierol. Momenteel is deze lijn al ingezet door het maken van provinciale prestatieafspraken met het Rijk en met de Regionale Woondeals. Ook is het afgelopen jaar vanuit het Rijk de Nationale Woon- en bouwagenda uitgebracht, met daaronder 6 nationale programma's. De nieuwe wetgeving dient als versterking van het juridisch instrumentarium voor het Rijk, provincies en gemeenten. Met invoering van de nieuwe wet krijgt de provincie diverse nieuwe wettelijke taken, hiervoor is extra formatie benodigd.

Specifiek voor het Programmamanagement Regionale Centra geldt het volgende: in het Koersdocument van de Omgevingsvisie dat door uw Staten is vastgesteld (september 2022) is opgenomen dat wij als provincie werken aan het opzetten van een programma voor de middelgrote kernen die een kwaliteitsimpuls vragen. Er zal integraal en met ontwerp kwaliteit gewerkt worden aan de versterking van de verzorgende functie van deze kernen. In de Strategische Toekomst Agenda Groningen is deze insteek vertaald als Masterplan Regiocentra. Dit masterplan moet tot stand komen via 3 lijnen: een inhoudelijke onderlegger, een wenkend ruimtelijk perspectief en uitvoering van dit perspectief. Voor de realisatie van dit masterplan is de inzet van een programmamanager benodigd. De dekking van de benodigde formatiekosten is niet beschikbaar binnen de reguliere beleidskredieten.

In totaal is voor dit voorstel een bedrag benodigd van € 0,79 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen (2023: € 0,62 miljoen; 2024: € 0,17 miljoen).

A.2 Vluchtelingentaak

Door invoering van de 'Wet gemeentelijke taak mogelijk maken opvangvoorzieningen' heeft de provincie een nieuwe wettelijke taak verkregen. Daarnaast wordt de bestaande taak met betrekking tot het toezicht op de realisatie van de taakstellingen huisvesting vergunninghouders (statushouders) door de nieuwe wet complexer en zal daardoor meer tijd vergen. Dit vraagt derhalve om extra capaciteit. Voor het jaar 2023 gaat het om een bedrag van € 0,26 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.3 Krediet Omgevingswet

Uw Staten hebben met de vaststelling van het Koersdocument van de Omgevingsvisie invulling gegeven aan de contouren van de nieuwe Omgevingsvisie. De doelstelling daarbij is om de nieuwe visie eind 2024 vast te stellen. Zowel het programma implementatie Omgevingswet als het project om te komen tot de nieuwe Omgevingsvisie bevinden zich in de uitvoeringsfase. De benodigde extra middelen zijn noodzakelijk om te komen tot de nieuwe Omgevingsvisie. Voor 2023 en 2024 is aanvullende dekking benodigd van € 0,43 miljoen, in te zetten om de Plan m.e.r.-procedure te kunnen realiseren. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.4 Planuitwerkingsfase Oostpolder

Bij de Kadernota 2020-2024 hebben uw Staten middelen beschikbaar gesteld voor het doen van een eerste verkenning over nut en noodzaak voor wat betreft een eventuele uitbreiding van industrieterreinen voor grootschalige, duurzame industrie en een eventuele vervolgfase. Hierop zijn verschillende (gebieds)verkenningen gestart. Specifiek voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder is de verkenningsfase in 2021 afgerond en hebben uw Staten op 30 juni 2021 besloten om in samenwerking met gemeente Het Hogeland te starten met de fase van planuitwerking. Voor de

planuitwerking is destijds in totaal € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld. De fase van planuitwerking heeft een doorlooptijd van 3 jaar en loopt door tot 2024. Binnen de planuitwerkingsfase dient uiterlijk 29 juni 2024 een ruimtelijk besluit, inclusief een daarbij horende grondexploitatie, vastgesteld te zijn. Binnen het ruimtelijke besluit is sprake van diverse onderliggende producten, waaronder een plan m.e.r., een ruimtelijk masterplan en de daarvoor noodzakelijke onderzoeken. In deze fase wordt tevens vorm en inhoud gegeven aan de grondverwervingsstrategie.

De planuitwerkingsfase is op dit moment ongeveer voor de helft afgerond (de eerste onderleggers voor het ruimtelijk besluit zijn af (Ruimtelijk kwaliteitskader) of bijna af (plan m.e.r., masterplan). Daarentegen moeten diverse onderleggers, bijvoorbeeld een Landbouw-effectenrapportage en de richtlijnen voor de inrichting van kavels, nog worden vormgegeven. Diverse (niet voorziene) aanvullende onderzoeken ten behoeve van de ruimtelijke procedure, de zorgvuldigheid die in acht genomen moet worden rondom grondzaken alsmede goede communicatie, participatie en omgevingsmanagement met directe omgeving, stakeholders en andere overheden in het open planproces, hebben er daarnaast toe geleid dat de in 2021 geraamde kosten voor de planuitwerkingsfase hoger uitvallen dan destijds geraamd. Het huidige budget blijkt hiertoe niet toereikend. Voor de uitvoering van de planuitwerkingsfase is voor het jaar 2023 een incidenteel aanvullend bedrag benodigd van € 1,06 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 1.

Tabel 1. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 1

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Kaderbrief 2023							
1. Wonen	625,5	169,3	-	-	-	794,8	Algemene middelen
2. Vluchtelingentaak	259,5	-	-	-	-	259,5	Algemene middelen
3. Krediet Omgevingswet	313,0	113,0	-	-	-	426,0	Algemene middelen
4. Planuitwerkingsfase Oostpolder	1.062,0	-	-	-	-	1.062,0	Algemene middelen
Subtotaal A	2.260,0	282,3	-	-	-	2.542,3	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	2.260,0	282,3	-	-	-	2.542,3	

Programma 2. Milieu en energie

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 M.e.r.-coördinatie

M.e.r.-procedures betreffen een wettelijke taak. Het m.e.r.-budget wordt grotendeels besteed aan adviezen voor de landelijke Commissie voor de m.e.r. De overige kosten betreffen procedurekosten, zoals advertenties en informatiebijeenkomsten. De Commissie heeft de tarieven voor de advisering in 2023 verhoogd. Naar verwachting zal het aantal m.e.r.-procedures in 2023 verder toenemen vanwege de ontwikkelingen in de Eemshaven en in Delfzijl. Voor het merendeel van de daar te vestigen bedrijven zal een m.e.r.-procedure aan de orde zijn. Daarnaast is een aantal provinciale plannen in voorbereiding waarvoor een (plan-) m.e.r.-procedure vereist is, zoals de verdere ontwikkeling van de Oostpolder bij de Eemshaven en Eemszijlen bij Delfzijl.

In 2023 zijn tot op heden meer m.e.r.-procedures doorlopen dan verwacht, bijvoorbeeld als gevolg van de aanstaande inwerkingtreding van de Omgevingswet. Aanvullend op het voorstel in de Kaderbrief 2023 (€ 0,51 miljoen) zijn extra middelen benodigd van € 0,23 miljoen. De totale extra benodigde middelen voor de periode 2023-2027 bedragen derhalve € 0,74 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.2 Coördinatie RWE

RWE exploiteert op dit moment een kolencentrale in de Eemshaven en heeft daarnaast ambitie om over te schakelen naar vormen van meer duurzame energieopwekking. Met name vanwege het toekomstige verbod op kolenstook zijn zij genoodzaakt om de kolenstook af te bouwen en over te gaan op alternatieve manieren van energieopwekking. Daartoe heeft het bedrijf grote ambities, die in de komende jaren gerealiseerd dienen te worden. De provincie is daarbij als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het verlenen van een groot aantal vergunningen.

Naast de vergunningverlening fungeert RWE tevens als strategisch partner om de ambities van de provincie op het gebied van verduurzaming en energietransitie te realiseren. De coördinatie ligt bij de provincie Groningen. Toekomstige procedures zullen meer inzet gaan vragen en daarom ook extra kosten met zich meebrengen. Daarbij zal het met name gaan om de inhuur van specifieke expertise op bijvoorbeeld het gebied van waterstof, externe veiligheid en geluid maar bijvoorbeeld ook informatiebijeenkomsten. Voor de uitvoering van deze taken is voor de periode 2023-2026 een bedrag benodigd van € 0,34 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 2.

Tabel 2. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 2

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Kaderbrief 2023							
1. M.e.r.-coördinatie	327,8	99,8	101,8	103,8	105,9	739,1	Algemene middelen
2. Coördinatie RWE	262,0	25,0	25,0	25,0	-	337,0	Algemene middelen
Subtotaal A	589,8	124,8	126,8	128,8	105,9	1.076,1	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	Algemene middelen
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	589,8	124,8	126,8	128,8	105,9	1.076,1	

Programma 3. Platteland en natuur

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Faunafonds

De provincie heeft een wettelijke verantwoordelijkheid om faunaschade te vergoeden. In 2017 hebben Provinciale Staten ingestemd met het uitvoeringsprogramma Programma Landelijk Gebied 3 en de bijbehorende financiering. Ook de taken met betrekking tot faunaschade maken onderdeel uit van dit programma, jaarlijks is hiervoor een budget van € 695.000 beschikbaar. De laatste jaren wordt deze post structureel overschreden, vooral door de toename van de gewasschade door ganzen. De afgelopen jaren (periode 2017-2022) was de faunaschade gemiddeld € 1,0 miljoen per jaar, het jaarlijkse tekort is derhalve ca. € 0,3 miljoen.

Het is niet de verwachting dat de ganzenpopulaties in omvang afnemen. Naast toegenomen schade door ganzen ondervinden wij ook een toename van schade door andere soorten, zoals de roek en de smient. Derhalve is voor de periode 2023-2027 € 1,5 miljoen aanvullend budget benodigd om onze wettelijke taken met betrekking tot de vergoeding van faunaschade uit te kunnen voeren. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.2 Uitvoeringskosten GLB-NSP / EU-POP3

In oktober 2022 is het GLB-NSP ingediend bij de Europese Commissie. Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) is de Nederlandse invulling van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). In december 2022 is formele goedkeuring van de Europese Commissie voor dit programma verleend. Het GLB-NSP is een gezamenlijk programma van het Rijk en de 12 provincies.

Het EU-programma draagt bij aan de transitie van het Landelijk Gebied (Green Deal) en de provinciale doelen voor innovatie en modernisering in de landbouw, natuur/biodiversiteit/landschap, water en plattelandsontwikkeling via Leader. Bij de uitvoering van het GLB-NSP zijn er voor de provincie drie uitvoeringsorganisaties betrokken. Dit zijn het SNN, de RVO en de Regieorganisatie. De afgelopen jaren waren de uitvoeringskosten gemiddeld ca. € 1,5 miljoen per jaar, deze uitvoeringskosten worden betaald/gedeeld door de betrokken beleidsteams Programma's en Projectfinanciering (50%) en Natuur (50%). De uitvoeringskosten waren oorspronkelijk begroot op jaarlijks € 0,35 miljoen (tot en met 2027). Om het Europese programma uit te kunnen voeren is derhalve voor de periode 2023-2027 jaarlijks aanvullend € 1,15 miljoen benodigd. In totaal gaat het om een bedrag van € 5,75 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.3 Bestuurlijke rol in het Waddengebied

De invoering van de nieuwe governancestructuur in 2019 heeft geleid tot een grotere bestuurlijke rol van de provincie bij het beleid en beheer van het Waddengebied. Dit heeft tot gevolg dat bestaande provinciale inzet (middelen en capaciteit) tekortschiet.

Het Rijk heeft in 2019, na een uitvoerige verkenning en in nauwe samenspraak met de regio/provincies, een ingrijpende wijziging doorgevoerd in de governance van het Waddengebied. Deze wijziging betrof zowel de beleids- als de beheerskant. Volgens het Rijk was deze wijziging nodig om de doelmatigheid van beide onderdelen te vergroten.

De nieuwe governancestructuur bestaat uit drie pijlers: het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW), het Omgevingsberaad en de Beheerautoriteit Waddenzee (BAW). De (bestuurlijke) deelname binnen de verschillende pijlers is aanvullend op wat de provincie Groningen doet binnen het Investeringskader Waddengebied (IKW). Met het IKW zet Groningen zich samen met Friesland en Noord-Holland in om een breed en samenhangend programma te realiseren, met onder andere de inzet van middelen van het Waddenfonds.

De deelname aan de Waddengovernance heeft onmiskenbaar geleid tot grotere claims op de bestuurlijke en ambtelijke capaciteit. Daarnaast benadert het Rijk de provincie steeds vaker om samen met hen kosten die voortkomen uit de bestuurlijke waddensamenwerking te dragen. Voor een aantal initiatieven is al toegezegd dat de provincie zich zal inspannen om de gevraagde middelen vrij te maken (bijv. Uitvoeringsprogramma Agenda Waddengebied en Beheerautoriteit Waddenzee). De bestaande Waddenkredieten voorzien hier niet in. Voor de realisatie van onze rol in het Waddengebied zijn derhalve aanvullend de onderstaande budgetten benodigd:

- Uitvoeringsprogramma Agenda Waddengebied: € 0,1 miljoen per jaar (2023 t/m 2027). Het gaat hierbij om bijdrage aan het programmabureau van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied en een bijdrage aan de programmakosten;
- Beheerautoriteit Waddenzee: € 35.000 per jaar (2023 t/m 2027); en
- Extra ambtelijke ondersteuning op afspraken die voortkomen uit de Waddengovernance: 0,8 fte gedurende 2 jaar (2023 en 2024).

Voor de periode 2023-2027 gaat het om een totaalbedrag van € 0,84 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.4 Natuur Netwerk Nederland

De realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een belangrijke wettelijke kerntaak voor de provincie en maakt onderdeel uit van de afspraken met het Rijk. In het Natuurpact met het Rijk is de bestuurlijke afspraak vastgelegd dat het NNN in 2027 klaar is. De minister heeft haar brief aan de Tweede Kamer gemeld dat ze de provincies heeft opgedragen om een versnellingsstrategie NNN vast te stellen voor de realisatie in 2027. In de Versnellingsstrategie is opgenomen dat we inzetten op een restopgave van slechts 430 ha per eind 2027. Bovendien is in de restant stikstofopgave Groningen opgenomen dat het Rijk ervan uitgaat dat het NNN in 2027 gerealiseerd is en heeft het Rijk heeft de stikstofwinst hiervan al ingeboekt.

De middelen die we hiervoor beschikbaar hebben zijn onvoldoende. Periodiek maken we samen met Prolander een doorkijk inzake de nog te realiseren hectares aankoop en inrichting NNN en welke middelen hiervoor benodigd zijn (op basis van de actuele marktontwikkelingen). Uit deze doorkijk blijkt dat de gemiddelde grondprijs de afgelopen jaren een sterk stijgende lijn vertoont die zich naar verwachting zal voortzetten. De druk op de grondmarkt neemt toe door diverse ontwikkelingen, waardoor de grondprijs stijgt. Ook de eenheidsprijzen voor inrichting stijgen fors. Tot 2027 gaat hierdoor een tekort optreden van ca. € 18,0 miljoen voor de realisatie van het natuurnetwerk.

Een gedeelte van de inrichtingskosten verwachten we te kunnen inverdiene met toekomstige Europese POP- subsidies. Het resterende tekort zal dan komen te liggen tussen de € 7,0 miljoen en € 13,5 miljoen. Indien we van het midden uitgaan, dan hebben we een tekort voor de periode 2023-2027 van € 10,0 miljoen (€ 2,0 miljoen per jaar) voor de realisatie van het NNN. Voor 2023 gaat het dus om een bedrag van € 2,0 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 3.

Tabel 3. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 3

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Kaderbrief 2023							
1. Faunafonds	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	1.500,0	Algemene middelen
2. Uitvoeringskosten GLB-NSP / EU-POP3	1.150,0	1.150,0	1.150,0	1.150,0	1.150,0	5.750,0	Algemene middelen
3. Bestuurlijke rol in het Waddengebied	218,0	218,0	135,0	135,0	135,0	841,0	Algemene middelen
4. Natuur Netwerk Nederland	2.000,0	-	-	-	-	2.000,0	Algemene middelen
	3.668,0	1.668,0	1.585,0	1.585,0	1.585,0	10.091,0	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	3.668,0	1.668,0	1.585,0	1.585,0	1.585,0	10.091,0	

Programma 4. Bereikbaarheid

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Instandhoudingsknelpunten mobiliteit

Binnen de provinciale infrastructuur is sprake van een aantal instandhoudingsknelpunten, waarvoor binnen de reguliere kredieten voor beheer en onderhoud geen dekking aanwezig is. Voor 2023 betreft dit de volgende objecten/onderdelen:

- Onderhoud keerwanden N860 (€ 0,35 miljoen in 2023).
Er is bij een aantal woningen langs de provinciale weg N860 problemen met de afwatering ontstaan. Een aantal aanwonenden ervaart daardoor toenemende wateroverlast. Dit komt omdat de woningen een stuk lager gelegen zijn dan de weg en de bestaande constructie met keerwanden slecht of niet meer aanwezig is. Om deze wateroverlast te beëindigen gaan we in ieder geval de keerwanden tussen de provinciale weg en de woningen herstellen en terugplaatsen. Momenteel wordt er nog een aantal onderzoeken uitgevoerd om de exacte maatregel te kunnen bepalen. Wij verwachten dat de wateroverlast daarmee zal worden opgelost.
- Herstellen fundering N367 (€ 1,3 miljoen, afschrijvingslast € 43.300 per jaar vanaf 2025 voor de periode van 30 jaar).
De fundering van de provinciale weg N367 is op verschillende plekken slecht en moet vervangen worden. Er treedt ernstige schade op aan de asfaltverharding doordat er hoogovenslakken in de fundering zitten. In de periode 1972 - 1995 zijn deze op grote schaal toegepast bij de aanleg van (provinciale) wegen. Hoogovenslakken hebben bindende eigenschappen waardoor ze tot een plaat kunnen samenklitten. Onder bepaalde omstandigheden kan die plaat horizontaal uitzetten. Dat kan leiden tot het openbarsten van de fundering. Deze schades zorgen voor afname van de verkeersveiligheid en rijcomfort.
- Vrijheidsplein (€ 0,18 miljoen per jaar in 2025-2027).
Bij de ombouw van de zuidelijke ringweg is sprake van areaalwijzigingen en -uitbreidingen. Bij de ombouw van Ring Zuid is contractueel afgesproken dat de meerkosten van beheer en onderhoud voor rekening van de beheerders komen. Bij het Vrijheidsplein is sprake van Areaalwijzigingen (aanleg fly-overs en kunstwerken). Oplevering en overdracht staat nu gepland voor najaar 2024.

In totaal is hiermee in de periode 2023-2027 een bedrag gemoeid van € 1,01 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

Voor het jaar 2023 is voor de doorfietsroute Groningen-Winsum voor archeologisch onderzoek (wettelijke taak) een bedrag benodigd van ca. € 1,0 miljoen. Voor dit bedrag kan dekking worden gevonden binnen de bestemmingsreserve Risico's bij uitvoering infrastructurele projecten. Wij verwijzen in dit kader tevens naar het voorstel ter autorisatie van het investeringskrediet 'Programma Bereikbaarheid Lauwersmeergebied' die is opgenomen in Statenvoorstel.

A.2 Financiële consequenties prijsstijgingen - beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie

De categorie beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie betreft onze eigen infrastructurele projecten. We hebben een indexatie toegepast voor de projecten die nog niet in uitvoering zijn, maar waarbij al wel een realisatiebesluit is genomen. Daarnaast hebben wij voor onze onderhoud- en instandhoudingsprojecten ook een indexatie toegepast. In totaal gaat het voor 2023 om een bedrag van € 1,9 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

NB: het overige deel van de financiële consequenties prijsstijgingen m.b.t. beheer, onderhoud en nieuwbouw provincie (ad € 3,8 miljoen) is opgenomen in programma 8.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 4.

Tabel 4. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 4

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Kaderbrief 2023							
1. Instandhoudingsknelpunten mobiliteit	350,0	-	219,9	219,9	220,1	1.009,9	Algemene middelen
2. Financiële consequenties prijsstijgingen - beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie	1.900,0	-	-	-	-	1.900,0	Algemene middelen
Subtotaal A	2.250,0	-	219,9	219,9	220,1	2.909,9	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	2.250,0	-	219,9	219,9	220,1	2.909,9	

Programma 5. Economie

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Uitvoeringskosten Just Transition Fund

Het Just Transition Fund (JTF) vloeit voort uit de Europese Green Deal en is een nieuw Europees fonds dat de gebieden die het zwaarst door de energietransitie getroffen worden, ondersteunt. Groningen en Emmen zijn aangemerkt als JTF-regio, de omvang van het programma is ca. € 330 miljoen. Het JTF-programma draagt naar verwachting stevig bij aan diverse beleidsdoelstellingen van de provincie.

Om dit programma uit te voeren worden kosten gemaakt. De uitvoering in onze regio is belegd bij het SNN. SNN heeft in nauwe afstemming met de regionale partners een kostenberekening gemaakt voor de uitvoering van het JTF, uitkomende op ca. € 17,4 miljoen. Het aandeel van de provincie Groningen in de projectkosten is ca. € 4,7 miljoen. Uitvoering van het programma loopt tot eind 2029. Dit betreft een aanzienlijke extra opgave waarvoor geen dekking aanwezig is binnen de huidige beleidskredieten. Met ingang van 2024 betekent dit 6 jaar lang (tot en met 2029) jaarlijks een bijdrage van € 0,79 miljoen. Voor de periode 2023-2027 gaat het om een totaalbedrag van € 3,16 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

B.1 Project Snel Internet

Digitalisering is één van de speerpunten van het economisch beleid van de provincie Groningen. Eén van de projecten met een groot maatschappelijk belang is het project Snel Internet Groningen, een project met als doel het ontsluiten van de zgn. witte adressen op snel internet. Vorig jaar hebben wij uw Staten via een brief geïnformeerd over de voortgang van het project. Het dossier kent veel gevoeligheden en de nodige problemen. Voor een juiste adressering ervan is inhuur van externe deskundigheid onder andere op juridisch, telecom en financieel gebied noodzakelijk (gezien de expertise niet binnen de provincie aanwezig is). Voor de kosten van deze inhuur is binnen de huidige budgetten onvoldoende ruimte aanwezig. Voor de jaren 2023 (€ 0,35 miljoen) en 2024 (€ 0,2 miljoen) is aanvullend in totaal € 0,55 miljoen benodigd; wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 5.

Tabel 5. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 5

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023							
1. Uitvoeringskosten Just Transition Fund	-	790,1	790,1	790,1	790,1	3.160,4	Algemene middelen
Subtotaal A	-	790,1	790,1	790,1	790,1	3.160,4	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
1. Project Snel Internet	350,0	200,0	-	-	-	550,0	Algemene middelen
Subtotaal B	350,0	200,0	-	-	-	550,0	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	350,0	990,1	790,1	790,1	790,1	3.710,4	

Programma 6. Cultuur en maatschappij

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Financiële consequenties prijsstijgingen - cultuur

Begin 2023 is geïventariseerd in hoeverre de huidige prijsstijgingen bij de structureel gesubsidieerde (culturele) instellingen leiden tot acute problemen. Hieruit is gebleken dat een aantal culturele instellingen de hoge prijsstijgingen niet meer kan opvangen, waardoor ze moeilijk aan hun wettelijke taken of beleidsdoelstellingen kunnen voldoen. In aanvulling op het beschikbaar stellen van een budget van € 0,5 miljoen ter compensatie van meerkosten 2022 waarover uw Staten op 22 februari 2023 hebben besloten, stellen wij daarom voor een bedrag van € 1,33 miljoen beschikbaar te stellen voor het jaar 2023 ter ondersteuning van de instellingen waar sprake is van een acute nood situatie. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 6.

Tabel 6. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 6

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023							
1. Financiële consequenties prijsstijgingen - cultuur	1.328,4	-	-	-	-	1.328,4	Algemene middelen
Subtotaal A	1.328,4	-	-	-	-	1.328,4	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	1.328,4	-	-	-	-	1.328,4	

Programma 7. Openbaar bestuur

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Aanpassing vergoeding Statenleden

In de ministerraad van 27 januari 2023 is besloten om, vanwege toegenomen werkdruk en tijdsbeslag, een hogere vergoeding voor Statenleden voor te stellen. Voor Statenleden wordt hierbij aangesloten bij de vergoeding van Raadsleden in gemeenten van 100.001-500.000 inwoners. De provincies nemen de meerkosten van de verdere verhoging voor hun rekening. Het jaarlijks extra benodigde budget bedraagt ca. € 0,12 miljoen (exclusief jaarlijkse indexering). Voor de dekking van deze kosten is binnen aanwezige kredieten geen financiële ruimte aanwezig. Voor de periode 2023-2027 gaat het om een totaalbedrag van ca. € 0,63 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 7.

Tabel 7. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 7

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023							
1. Aanpassing vergoeding Statenleden	121,6	124,0	126,5	129,0	131,6	632,7	Algemene middelen
Subtotaal A	121,6	124,0	126,5	129,0	131,6	632,7	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	121,6	124,0	126,5	129,0	131,6	632,7	

Programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid Kaderbrief 2023

A.1 Brandscheidingen en brandmeldinstallaties

Door veranderende wet- en regelgeving voldoet het Provinciehuis niet meer aan de huidige normen voor brandscheidingen en brandmeldinstallatie. Tijdens de bouw van de A vleugel in 1960 en de "rest" van het kantoor aan de Sint Jansstraat in 1996, waren er andere normen voor wat betreft de brandcompartimenten en brandwerendheid van puien, deuren en kozijnen. Voor de brandmeldinstallatie geldt dat ook hier, ten opzichte van de laatste renovatie (2008-2013), andere regelgeving van kracht is.

Door de gewijzigde wet- en regelgeving is het noodzakelijk om de brandscheidingen aan te passen. Hierdoor is het ook noodzakelijk de brandmeldinstallatie aan te passen op de nieuwe brandscheidingen. In combinatie met de brandmeldinstallatie zal ook de ontruimingsinstallatie moeten worden voorzien van "gesproken woord" in plaats van de huidige sirenes (Slow Whoops). Op dit moment is er voorzien in één brandmeldinstallatie voor zowel het monumentale pand aan het Martinikerkhof als het pand aan de Sint Jansstraat. Aangezien de panden een zeer verschillende bouwstijl hebben kiezen we ervoor om de brandmeldinstallaties van beide panden technisch te scheiden in twee "aparte" gebouwen.

Doordat wij op dit moment een goede en adequate BHV-organisatie en branddetectie hebben, is de veiligheid van onze medewerkers goed geborgd. Echter, als overheid moeten we aan de regelgeving blijven voldoen en is de voorgestelde aanpassing noodzakelijk. Ook zal door het toepassen van goede brandscheidingen de kans klein zijn dat bij een eventuele brand grote delen van het gebouw verloren zullen gaan. De brandmeldinstallatie en de brandscheidingen van Martinikerkhof vallen buiten dit project. Deze werkzaamheden worden meegenomen in de aankomende renovatie (rond 2025).

De begrote kosten voor aanpassingen in de brandscheidingen en brandmeldinstallaties bedragen in totaal € 1,1 miljoen. De investeringen worden over de looptijd van de activa afgeschreven. Binnen de huidige kredieten is geen ruimte aanwezig voor de aanvullende jaarlijkse afschrijvingslasten. De afschrijvingslast die hiermee annex is betreft € 46.700 per jaar. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen. Wij verwijzen in dit kader tevens naar het voorstel ter autorisatie van het investeringskrediet in het Statenvoorstel dat hiermee annex is.

A.2 IJzeren voorraad personeel

Een deel van de personeelsbezetting van de provincie is gefinancierd uit tijdelijk beschikbaar gestelde middelen Nieuw Beleid (vooral vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023). Deze middelen lopen grotendeels in 2023 af. Vanuit de wetenschap dat we altijd personeel nodig hebben voor het uitvoeren van Nieuw Beleid (programma's zoals energie, leefbaarheid etc.) is het noodzakelijk dat we in basis beschikken over voldoende structurele middelen om deze programma's Nieuw Beleid te kunnen uitvoeren. Een eerste indicatie is dat vanaf 2024 hiervoor € 3,0 miljoen per jaar benodigd is. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen. Langs de lijnen van Strategische Personeelsplanning werken wij momenteel verder aan het verkrijgen van een goed beeld van de benodigde kwalitatieve en kwantitatieve inzet van personeel.

A.3 Financiële consequenties prijsstijgingen - gebouwen, exploitatie, loonkosten eigen organisatie

Binnen de provincie is een analyse gemaakt van de effecten van de prijsstijgingen op de kosten van de interne organisatie, zoals bijvoorbeeld energiekosten en kosten voor beveiligingsdiensten. Op basis van deze analyse is gebleken dat voor het jaar 2023 ter dekking van onvermijdbare kostenstijgingen een aanvullend budget benodigd is van € 0,56 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

A.4 Financiële consequenties prijsstijgingen - beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie

De categorie beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie betreft onze eigen infrastructurele projecten. We hebben een indexatie toegepast voor de projecten die nog niet in uitvoering zijn, maar waarbij al wel een realisatiebesluit is genomen. Daarnaast hebben wij voor onze onderhoud- en instandhoudingsprojecten ook een indexatie toegepast. In totaal gaat het voor 2023 om een bedrag van € 3,8 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

NB: het overige deel van de financiële consequenties prijsstijgingen m.b.t. beheer, onderhoud en nieuwbouw provincie (ad € 1,9 miljoen) is opgenomen in programma 4.

B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

Geen sprake van aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid met betrekking tot dit programma.

C. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

In onderstaande tabel is een recapitulatie opgenomen van de financiële consequenties als gevolg van de onontkoombare voorstellen aanvaard beleid in programma 8.

Tabel 8. Recapitulatie financiële consequenties onontkoombare voorstellen aanvaard beleid programma 8

Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027	Dekking
A. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Kaderbrief 2023							
1. Brandscheidingen en brandmeldinstallatie	46,7	46,7	46,7	46,7	46,7	233,5	Algemene middelen
2. IJzeren voorraad personeel	-	3.000,0	3.000,0	3.000,0	3.000,0	12.000,0	Algemene middelen
3. Financiële consequenties prijsstijgingen - gebouwen, exploitatie, loonkosten eigen organisatie	560,0	-	-	-	-	560,0	Algemene middelen
4. Financiële consequenties prijsstijgingen - beheer, onderhoud, nieuwbouw provincie	3.800,0	-	-	-	-	3.800,0	Algemene middelen
Subtotaal A	4.406,7	3.046,7	3.046,7	3.046,7	3.046,7	16.593,5	
B. Aanvullende onontkoombare voorstellen aanvaard beleid							
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal B	-	-	-	-	-	-	
Totaal onontkoombare voorstellen aanvaard beleid	4.406,7	3.046,7	3.046,7	3.046,7	3.046,7	16.593,5	

Hoofdstuk 2. Autonome ontwikkelingen

2.1 Meicirculaire 2023 Provinciefonds

In tabel 9 hebben wij de financiële gevolgen van de meicirculaire 2023 van het Provinciefonds samengevat. De meicirculaire 2023 heeft een positief effect op de hoogte van de uitkering uit het Provinciefonds; tot en met 2027 neemt de cumulatieve uitkering met € 25,5 miljoen toe. Hieronder lichten wij toe wat het effect hiervan is op de begrotingsruimte 2023-2027.

Tabel 9. Financiële gevolgen meicirculaire 2023 Provinciefonds

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
Stand provinciefonds volgens Begroting 2023	209.018,5	219.972,2	223.892,2	218.223,2	208.261,0	1.079.367,1
1. Mutaties algemene uitkering meicirculaire 2023						
1.1 Algemene mutaties						
a. Accres	1.679,3	5.127,1	4.677,8	4.253,2	4.745,4	20.482,7
b. Plafond BTW-compensatiefonds	1.289,4					1.289,4
c. Financieringssystematiek					4.994,0	4.994,0
d. Projecten verkeer en vervoer	-293,6	-313,7	-300,3	-285,3	-308,9	-1.501,8
e. Generieke digitale infrastruct	-35,1					-35,1
f. Afrekening/vaststelling 2022	-283,1					-283,1
1.2 Taakmutaties						
a. Uitvoeringskosten PAS meldingen	331,2					331,2
b. Bodembescherming	-24,3					-24,3
c. Aanvalsplan grutto	93,7					93,7
2. Decentralisatie-uitkeringen meicirculaire 2023						
a. Hergebruik stedelijk afvalwater	20,8	20,8	20,8	20,8	20,8	104,2
totaal mutatie o.b.v. meicirculaire 2023	2.778,3	4.834,3	4.398,3	3.988,7	9.451,3	25.450,9
3. Correctie behoedzaamheidsbuffer						
a. Correctie jaarbedrag	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	2.500,0
totaal correctie behoedzaamheidsbuffer	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	2.500,0
Stand provinciefonds volgens Perspectiefnota 2024	212.296,8	225.306,5	228.790,5	222.711,9	218.212,3	1.107.318,0
4. Mutaties programmakosten						
1.1.a Stelpost accres provinciefonds		-1.500,0	-2.900,0	-4.000,0	-5.000,0	-13.400,0
1.2.a Uitvoeringskosten PAS meldingen	-331,2					-331,2
1.2.c Aanvalsplan grutto	-93,7					-93,7
2.a Hergebruik stedelijk afvalwater	-20,8	-20,8	-20,8	-20,8	-20,8	-104,2
totaal te verrekenen met programma's	-445,7	-1.520,8	-2.920,8	-4.020,8	-5.020,8	-13.929,1
Saldo mutatie ten gunste van de algemene middelen	2.832,6	3.813,5	1.977,5	467,9	4.930,5	14.021,8

1. Mutaties algemene uitkering meicirculaire 2023

Bij de mutaties in de algemene uitkering wordt onderscheid gemaakt in algemene mutaties en taakmutaties.

1.1 Algemene mutaties

a. Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de meicirculaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2023 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2022 verwerkt. In de periode tot en met 2027 neemt de uitkering als gevolg van de accressen met € 20,5 miljoen toe.

Het accres wordt voor de jaren tot en met 2025 geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van de rijksuitgaven (de zogenoemde trap-op-trap-af-systematiek). In het coalitieakkoord Rutte IV is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd.

b. Plafond BTW-compensatiefonds

In de meicirculaire 2023 is de definitieve afrekening van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) over 2022 opgenomen. Bij de Miljoenennota 2023 van het Rijk werd de ruimte onder het plafond voor 2022 geraamd op € 61,64 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 27,17 miljoen. Dit overschot wordt toegevoegd aan het provinciefonds. Het positieve effect op de omvang van de algemene uitkering van de provincie Groningen in 2023 bedraagt € 1,29 miljoen.

c. Financieringssystematiek

In het coalitieakkoord heeft het kabinet een nieuwe financieringssystematiek voor medeoverheden aangekondigd met als doel een stabiele(re) financiering en meer autonomie voor medeoverheden. Bij de Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 100 miljoen voor provincies beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag komt vanaf 2027 structureel voor de provincies beschikbaar. Het positieve effect op de omvang van de algemene uitkering van de provincie Groningen in 2027 bedraagt € 5,0 miljoen.

NB: van dit bedrag dient nog een deel te worden afgestort in het BTW-compensatiefonds. Dit effect wordt verwerkt in de septembercirculaire 2023.

d. Projecten verkeer en vervoer

In 2016 zijn de middelen voor de Brede Doel Uitkering (BDU) Verkeer en vervoer toegevoegd aan het provinciefonds. Sinds 2021 worden de Projecten verkeer en vervoer gefinancierd via een specifieke uitkering. In verband daarmee zijn de resterende middelen voor 2021 en verder in de meicirculaire 2021 reeds teruggeboekt naar de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Bij deze terugboeking is de compensatie van opgebouwde indexatie per abuis niet overgeheveld. In de decembercirculaire van 2022 is de indexatie voor 2021 en 2022 reeds gecorrigeerd. Nu wordt in de meicirculaire 2023 de indexatie voor 2023 en verder gecorrigeerd. Het negatieve effect voor de provincie Groningen bedraagt over de periode 2023 t/m 2027 ca. € 1,5 miljoen.

e. Generieke Digitale Infrastructuur

Tot en met 2022 werden de kosten voor het beheer en exploitatie van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) doorbelast aan de afnemers. Vanaf het begrotingsjaar 2023 wordt de financiering van de GDI ondergebracht bij het ministerie van BZK. Om dat mogelijk te maken wordt er in 2023 in totaal € 0,7 miljoen van de algemene uitkering uit het Provinciefonds overgeheveld naar de begroting van het ministerie van BZK. Het negatieve effect voor de provincie Groningen bedraagt € 0,035 miljoen.

f. Afrekening/vaststelling 2022

In de meicirculaire 2023 is de definitieve afrekening van de accrestranche 2022 verwerkt. De motorrijtuigenbelasting heeft effect op de uitkering Provinciefonds. Als gevolg van een hogere motorrijtuigenbelasting daalt de uitkering uit het Provinciefonds. Het negatieve effect hiervan voor de provincie Groningen is € 0,28 miljoen.

1.2 Taakmutaties

a. Uitvoeringkosten PAS meldingen

In 2021 hebben Rijk en provincies afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten die de provincies maken om de activiteiten van ondernemers met zogenaamde PAS-meldingen te legaliseren. Ondernemers met PAS-meldingen waren tijdens het Programma Aanpak Stikstof (PAS) vrijgesteld van de vergunningsplicht vanwege een beperkte stikstofdepositie. De Raad van State oordeelde in mei 2019 dat het PAS in strijd was met de Europese Habitatrichtlijn en dat deze ondernemers alsnog een vergunning moesten aanvragen. In totaal wordt door het Rijk aan de provincies € 4,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoeringkosten van deze PAS-meldingen, de verdeling hiervan over de provincies is gebaseerd op het aantal legalisatieverzoeken. Op basis van deze verdeling ontvangt de provincie Groningen in 2023 een bedrag van € 0,33 miljoen.

b. Bodembescherming

Voor apparaatskosten bodembescherming wordt de algemene uitkering van 2022 voor provincies van € 1,4 miljoen gecontinueerd voor 2023. Deze continuering maakt onderdeel uit van de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023 tot en met 2030, die eind 2022 zijn gemaakt tussen het ministerie van IenW, het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen (UvW). Het betreft een tegemoetkoming in de kosten van het ambtelijk apparaat dat zorgdraagt voor het uitvoeren van de taken die de Wet bodembescherming toekent aan bevoegde gezagen (gemeenten en provincies). De omvang van de uitkering van de provincie Groningen daalt, als gevolg van de uitkeringsfactor, met € 0,02 miljoen.

c. Aanvalsplan grutto

Een onderdeel van het Aanvalsplan grutto is het uitbreiden en verzwaren van het agrarisch natuur- en landschapbeheer (ANLb) in de zogenaamde grutto-kansgebieden. In het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2023-2027 zijn middelen voor extra beheer via het ANLb voorzien. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het ANLb waar het zwaar beheer voor het Aanvalsplan grutto onderdeel van uitmaakt. Voor de periode 2023-2027 is in totaal € 8,7 miljoen beschikbaar gesteld voor de zeven weidevogelprovincies. Middels de meicirculaire wordt het bedrag voor 2023 uitgekeerd (€ 1,1 miljoen). De verdeling is gebaseerd op de spreiding van de 36 grutto-kansgebieden over de weidevogelprovincies. Op basis van deze verdeling ontvangt de provincie Groningen in 2023 een bedrag van € 0,09 miljoen.

2. Decentralisatie-uitkeringen

a. Hergebruik stedelijk afvalwater

Op 5 juni 2020 is de EU-verordening inzake Minimumeisen voor hergebruik van effluent (EC-richtlijn 2020/741) gepubliceerd. Aan de verordening zijn implementatieaspecten verbonden. Een daarvan betreft het aanwijzen van een bevoegd gezag voor de vergunningsverlening, toezicht en handhaving op de (milieubelastende) activiteit (het hergebruik van effluent in de landbouw). De provincies worden gezien als de meest passende overheid om deze rol van bevoegd gezag op zich te nemen. Om deze taak uit te voeren ontvangen de provincies gezamenlijk in de periode 2023-2027 jaarlijks een uitkering van € 0,25 miljoen. Dit bedrag wordt evenredig over de provincies verdeeld. Op basis van deze verdeling ontvangt de provincie Groningen in de periode 2023-2027 jaarlijks een bedrag van € 0,02 miljoen. Na 2027 dienen leges en/of heffingen gebruikt te worden om de kosten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te dekken.

3. Correctie behoedzaamheidsbuffer

a. Correctie jaarbedrag

In onze meerjarenramingen volgen wij ten aanzien van de raming van het Provinciefonds een behoedzaam scenario. In het behoedzame scenario houden wij jaarlijks structureel € 0,5 miljoen als buffer aan, waarbij jaarlijks het bedrag met € 0,5 miljoen toeneemt. Voor 2023 is nu nog sprake van

een buffer € 1,0 miljoen, voor 2024 van € 1,5 miljoen en zo verder. Gelet op het feit dat de uitkering van het Provinciefonds in de meicirculaire hoger is uitgevallen dan begroot, kan een deel van de behoedzaamheidsbuffer voor 2023 t/m 2027 vrijvallen. De vrijval betreft € 0,5 miljoen per jaar, waardoor voor 2023 de buffer € 0,5 miljoen bedraagt, voor 2024 € 1,0 miljoen en zo verder. Hiermee kan de buffer over de jaren 2023 tot en met 2027 met € 0,5 miljoen worden verlaagd. Het totale positieve effect op de begrotingsruimte 2023-2027 bedraagt € 2,5 miljoen.

4. Mutaties programmakosten

Een deel van de ontwikkelingen met betrekking tot de uitkering Provinciefonds wordt direct verrekend met programma's. De extra middelen die beschikbaar komen voor de eerder genoemde taakmutaties 'Uitvoeringskosten PAS meldingen' en het 'Aanvalsplan grutto' en de decentralisatie-uitkering 'Hergebruik stedelijk afvalwater' worden direct toegevoegd aan de betreffende programma's. Het negatieve effect van de taakmutatie 'Bodembescherming' wordt met de uitkering uit het Provinciefonds verrekend.

a. Stelpost accres Provinciefonds

De meicirculaire 2023 heeft een positief effect op de uitkering van het Provinciefonds. Tot en met 2027 neemt de cumulatieve uitkering met € 25,5 miljoen toe. Uit de meicirculaire 2023 blijkt dat het accrespercentage voor prijsstijgingen 2024 en volgende jaren dat het Rijk hanteert, hoger is dan de gehanteerde accrespercentages die wij in onze eigen provinciale meerjarenbegroting hanteren op de uitgaven. Zeer waarschijnlijk moeten wij als gevolg hiervan dit jaar, naast het effect dat we beschrijven in hoofdstuk 2.3, onze accrespercentages actualiseren (ophogen) op basis van nieuwe CPB-cijfers. Op basis van een eerste voorlopige inschatting is hiervoor een bedrag van € 13,4 miljoen benodigd. Wij stellen ter dekking hiervan voor om een bedrag van € 13,4 miljoen van het totaal van de toegenomen uitkering van € 25,5 miljoen te reserveren binnen een stelpost. Wij betrekken de actualisatie van onze eigen accrespercentages bij de Begroting 2024.

2.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Bij de Begroting 2023 zijn de uitgangspunten voor wat betreft de verwachte opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting (mrb) opnieuw vastgesteld. Zo is voor 2024 en verder de trendmatige ophoging van het opcenten tarief met de consumenten prijsindex losgelaten en wordt gerekend met een gelijkblijvend tarief van 95,7 opcenten. Ook is de trendmatige verhoging van de omvang van het wagenpark op nihil gezet, waar eerst rekening werd gerekend met een groei in het wagenpark van jaarlijks 0,25%. Deze uitgangspunten zijn in het financieel perspectief zoals gepresenteerd in deze perspectiefnota voortgezet.

Bijstelling op basis van de werkelijke aantallen per jaareinde 2022

Eind 2022 zijn nieuwe gegevens beschikbaar gekomen van de Belastingdienst over de omvang van het voertuigenpark in de provincie en de verdeling daarbinnen naar verschillende typen voertuigen. Op basis van deze werkelijke aantallen ontstaat het beeld van een veranderende samenstelling van het wagenpark. Hoewel de totale omvang van het wagenpark toeneemt met 0,73%, zien we een afname van het aantal voertuigen dat volledig wordt belast voor de opcenten mrb. Die afname is in totaal 0,23% over heel 2022. Tegelijkertijd neemt het aantal elektrische voertuigen in 2022 toe met 1.299 (stijging van 44%). Voor elektrische voertuigen geldt een vrijstelling voor de mrb en dus ook voor de provinciale opcenten.

Toelichting ontwikkeling opcenten mrb

Ten opzichte van de laatste raming in de Begroting 2023 nemen de verwachte opbrengsten over de periode 2023-2027 af met € 1,4 miljoen. De eerder beschreven ontwikkelingen in de samenstelling van het wagenpark in 2022 werken door in de daaropvolgende jaren.

Scenario's ontwikkeling opcenten mrb

De verwachting is dat de in 2022 ingezette trend in de komende jaren door zal zetten. Het aantal fossiel aangedreven voertuigen zal afnemen en steeds meer worden vervangen door elektrisch aangedreven voertuigen. Nemen we deze verwachte daling op in het meerjarige financieel perspectief, dan leidt dit tot een daling van de opbrengsten uit hoofde van de opcenten mrb over de periode over de periode 2023-2027 van in totaal € 2,3 miljoen.

De enige mogelijkheid voor de provincie om de opbrengst uit hoofde van opcenten mrb te beïnvloeden is via het tarief van de opcenten. Het maximale wettelijke tarief in 2023 is 125,8 opcenten; dit tarief wordt jaarlijks aangepast met de consumentenprijsindex. In theorie kan de provincie haar tarieven derhalve ophogen tot dit wettelijke maximum. In het financieel perspectief zoals gepresenteerd in deze perspectiefnota wordt het opcententarief in de periode 2023-2027 niet verder verhoogd en blijft derhalve op 95,7 opcenten staan.

Het totaal van de ontwikkelingen zoals beschreven in deze paragraaf leidt tot een daling van de opbrengsten mrb over de periode 2023-2027 van € 3,79 miljoen. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

2.3 Actualisatie accessen provinciale uitgaven

In het kader van de Perspectiefnota 2024 heeft een actualisatie van de accessen voor provinciale uitgaven plaatsgevonden. De accessen zijn berekend op basis van de door het Centraal Plan Bureau (CPB) in september 2022 gepubliceerde inflatiecijfers (de zogeheten Macro Economische Verkenning 2023 (MEV 2023)). Voor de berekening van de accessen gerelateerd aan het openbaar vervoer is gebruik gemaakt van de definitieve Landelijke Bijdrage Index over 2022 (LBI 2022).

Bij de actualisatie van de accessen heeft geen herberekening van de personeelskosten plaatsgevonden, gezien de effecten van de huidige cao (looptijd t/m 31 december 2023) reeds volledig in het meerjarige financieel perspectief zijn opgenomen. De aanvullende uitkering van € 750 bruto die in 2023 heeft plaatsgevonden is onderdeel van de begrotingswijziging bij de Voorjaarsmonitor 2023.

Gezien de hoge inflatiecijfers in 2022 heeft, naast een herberekening van de accrespercentages voor 2023, voor de kredieten gerelateerd aan subsidies en het openbaar vervoer ook een herberekening plaatsgevonden van de accrespercentages over 2022. Feitelijk hebben wij geconstateerd dat de grondslag/basis waarop de kredieten voor 2023 in de Begroting 2023 zijn berekend, met de huidige kennis van zaken, te laag is geweest (deze reflecteert niet de volatiele economische omstandigheden in 2022). Om het structurele effect hiervan op de budgetten te compenseren hebben wij daarom een herberekening van de accrespercentages over 2022 gemaakt. Het is hierbij uitdrukkelijk niet de intentie geweest om over 2022 met terugwerkende kracht extra middelen beschikbaar te stellen, maar we willen hiermee het structurele effect van de hoge inflatie in 2022 naar de toekomst toe compenseren. Als gevolg van de actualisatie van de accessen is voor de periode 2023-2027 aanvullend budget benodigd van € 36,17 miljoen. In de Kaderbrief 2023 is reeds een inschatting opgenomen van de benodigde middelen voor actualisatie van de accessen provinciale uitgaven (€ 37,14 miljoen). De daadwerkelijk benodigde middelen vallen op basis van de gedetailleerde doorrekening ca. € 1,0 miljoen lager uit.

Actualisatie indexatiecijfers openbaar vervoer

Naar aanleiding van de stijging van de indexatiecijfers openbaar vervoer (LBI maart 2023) is in mei 2023, aanvullend op bovenstaande, een herberekening van de accrespercentages voor het openbaar vervoer gemaakt. De indexatiecijfers openbaar vervoer zijn voornamelijk gestegen door het feit dat vanaf heden in de berekening rekening wordt gehouden met de inzet van elektrische bussen. Als gevolg van de herberekening is voor de periode 2023-2027 aanvullend budget benodigd van € 4,78 miljoen.

Zoals in hoofdstuk 2.1 is toegelicht wordt de omvang van de uitkering uit het Provinciefonds door het Rijk periodiek geïndexeerd (het accres). Gezien het Rijk de omvang van de uitkering uit het Provinciefonds jaarlijks indexeert en dit leidt tot een toevoeging aan de Algemene middelen, stellen wij overeenkomstig voor het totaal benodigde bedrag van € 40,94 miljoen voor de actualisatie van de accessen provinciale uitgaven te dekken uit de Algemene middelen.

2.4 Actualisatie prognose financieringspositie (rente en dividend)

In deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen met betrekking tot de actualisatie van de prognose van de financieringspositie (zowel rente als dividend). Wij vergelijken deze met onze verwachtingen uit de Begroting 2023. Op basis van de deze nieuwste ontwikkelingen en inzichten passen wij elk jaar de rekenrentes en de liquiditeitsprognoses van de provincie en derde partijen aan. Ook doen we dat voor de kasritmes voor de investeringsprojecten. Als gevolg van de actualisatie neemt in de periode 2023-2027 de beschikbare begrotingsruimte in totaal met € 57,19 miljoen toe. In de Kaderbrief 2023 is een eerste inschatting van de aanvullende rente- en dividendbaten opgenomen van in totaal € 37,5 miljoen. In deze perspectiefnota wordt deze eerste inschatting derhalve verhoogd met een bedrag van € 19,69 miljoen.

Rente ontwikkelingen

In onderstaande tabel zijn de verwachte rekenrentes van zowel de Begroting 2023 als deze Perspectiefnota voor de begrotingsjaren 2023 tot en met 2027 opgenomen.

Tabel 10. Verwachte rekenrentes 2023-2027

Verwachte rekenrentes 2023-2027				
Jaren	Kort (tot 1 jaar)		Lang (vanaf 1 jaar)	
	Begroting 2023	Perspectiefnota 2024	Begroting 2023	Perspectiefnota 2024
2023	0,00%	2,75%	6,96%	6,79%
2024	0,25%	3,00%	2,28%	2,30%
2025	0,25%	2,50%	1,73%	1,82%
2026	0,25%	2,50%	2,09%	2,16%
2027	0,25%	2,50%	2,18%	2,24%

Ten opzichte van de raming bij de Begroting 2023 is de renteraming voor kort uitgezette middelen aangepast aan de huidige rentestanden en de verwachting voor de komende jaren. Op basis van de meest recente verwachting in de markt zal de korte rente nog verder kunnen stijgen in 2023 en 2024 en daarna stabiliseren. Sinds de stijging van de korte rente levert het saldo op onze tijdelijk overtollige middelen die bij de staat gestald zijn in het kader van verplicht schatkistbankieren weer rendement op. Het saldo bij de staat is de komende jaren gemiddeld circa € 400 miljoen en zal gestaag afnemen als gevolg van investeringen en de ontstane mogelijkheid deze middelen met voldoende rendement voor langere perioden uit te zetten. Met betrekking tot de renteraming voor lang uitgezette middelen is de raming vorig jaar al enigszins aangepast. Voor het jaar 2023 is een iets lager percentage geraamd dan eerder begroot. In 2023 vervalt een garantieproduct dat afgesloten is in 2010. Door de negatieve ontwikkeling van het fondsdeel (aandelen) in 2022 (minus 12%) van dit product wordt de gemiddelde rente in 2023 iets lager dan eerder aangenomen. Voor de jaren 2024 en verder zijn de ramingen aangepast als gevolg van recent geplaatste deposito's bij medeoverheden.

In onderstaande tabel zijn de financiële gevolgen van de verwachte ontwikkeling van de rente en dividenden opgenomen.

Tabel 11. Specificatie rente en dividenden

Mutaties rente en dividenden (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
1. Rente	8.688,6	8.751,2	7.618,1	7.207,4	7.537,8	39.803,1
2. Actualisatie inschatting rentebaten	-	1.000,0	1.000,0	1.000,0	1.000,0	4.000,0
3. Bespaarde rente nazorg	351,5	603,0	509,0	490,0	480,0	2.433,5
4. Dividenden	11.611,3	-657,3	-	-	-	10.954,0
Totaal	20.651,4	9.696,9	9.127,1	8.697,4	9.017,8	57.190,6

Voor de jaren 2024 tot en met 2027 is, op basis van de verwachte ontwikkelingen op de kapitaalmarkt, in het financieel perspectief voor de periode 2024-2027 een aanvullende bate van € 1 miljoen per jaar (in totaal derhalve € 4 miljoen) verwerkt. Deze aanvullende bate is in bovenstaande tabel onder mutatie '2. Actualisatie inschatting rentebaten' opgenomen.

De opbrengsten uit rente worden zo realistisch mogelijk geraamd op basis van de meest recente inzichten met betrekking tot de geld- en kapitaalmarkt en onze liquiditeitsprognoses. Voor wat betreft de ontwikkeling van dividenden baseren wij ons op informatie vanuit de bedrijven die dividend uitkeren. Op basis van recente inzichten zijn de ramingen bijgesteld. De meest in het oog springende ontwikkelingen, opgenomen in het saldo van de post rente en dividenden in bovenstaande tabel, zijn:

- Het rendement op uitzettingen tot één jaar is aangepast aan de huidige rentestand en de meest actuele verwachtingen in de markt. Tot vorig jaar gingen wij nog vanuit van percentages van 0,00% tot 0,25% per jaar. Dit extra rendement wordt uiteraard ook toegerekend aan de derde partijen waarvoor de Provincie Groningen de treasury uitvoert. Daarnaast is ook de rentetoerekening aan het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen hoger als gevolg van de gestegen rente.
- In 2016 heeft de Provincie Groningen een lening verstrekt aan de BNG Bank van € 50 miljoen. Vorig jaar hebben wij uw Staten bericht dat de lening die in 2022 zou worden afgelost, doorgerold is met minstens 1 jaar. De BNG Bank heeft medegedeeld dat de lening die op 16 mei 2023 door de BNG Bank mocht worden afgelost wederom met minstens 1 jaar wordt verlengd. In de raming was rekening gehouden dat de lening zou worden afgelost in 2023. Door de verlenging van de lening ontvangen wij 2023 en 2024 respectievelijk circa € 1,5 en € 0,9 miljoen rente op deze lening. Daarentegen worden deze middelen niet kort uitgezet bij de Staat tegen circa 3,0%.
- In 2023 verwachten wij meer inkomsten uit dividend Enexis (€ 7,1 miljoen). In 2022 is het bedrijfsonderdeel Fudura verkocht. Als gevolg van deze verkoop is aan de aandeelhouders éénmalig € 100 miljoen uitgekeerd. Ons aandeel is 6,57% in dit bedrijf. Daarnaast was de winstuitkering hoger dan geraamd. Door de verkoop van een participatie vanuit het Investeringsfonds Groningen is in 2023 een dividenduitkering geweest van circa € 4,4 miljoen. Het dividend uit onze deelneming in de BNG Bank levert in 2023 circa € 0,1 miljoen extra op. Voor 2024 hebben wij de dividenduitkering Enexis verlaagd van € 3,3 miljoen naar € 2,6 miljoen.

2.5 Rekeningresultaat 2022

Het rekeningresultaat 2022 (na bestemming) bedraagt € 0; hiermee is geen sprake van een effect op de begrotingsruimte als gevolg van vaststelling van de Jaarstukken 2022.

2.6 Overige ontwikkelingen

Voorjaarsmonitor

De overige ontwikkelingen hebben met name betrekking op per saldo lagere deelnemersbijdragen van verbonden partijen (€ 0,38 miljoen) en een voordelig saldo als gevolg van toerekening van indirecte kosten aan de programma's en de investeringen in wegen en waterwegen (€ 0,29 miljoen). Wij stellen voor dit positieve saldo van € 0,67 miljoen toe te voegen aan de Algemene middelen.

Daarnaast doen zich in de Voorjaarsmonitor diverse verschuivingen tussen de begrotingsjaren voor als gevolg van fasering van de werkzaamheden. Per saldo hebben deze geen effect op de Algemene middelen.

2.7 Recapitulatie autonome ontwikkelingen

In tabel 12 geven wij een recapitulatie van de in dit hoofdstuk toegelichte autonome ontwikkelingen die wij in de periode 2023-2027 voorzien.

Tabel 12. Recapitulatie autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
1. Meicirculaire Provinciefonds	2.832,5	3.813,5	1.977,5	467,9	4.930,5	14.021,8
2. Opcenten motorrijtuigenbelasting	-382,8	-571,8	-759,7	-947,0	-1.133,9	-3.795,2
3. Accresen provinciale uitgaven	-4.754,7	-6.384,7	-7.991,8	-9.824,7	-11.990,2	-40.946,2
4. Actualisatie financieringspositie	20.651,3	9.697,0	9.127,1	8.697,4	9.017,8	57.190,6
5. Rekeningresultaat 2022	-	-	-	-	-	-
6. Overige ontwikkelingen	751,2	-43,8	-9,3	-12,2	-15,3	670,6
Totaal autonome ontwikkelingen	19.097,5	6.510,2	2.343,7	-1.618,6	808,9	27.141,7

Hoofdstuk 3. Financieel perspectief 2023-2027

In dit hoofdstuk geven wij een actualisatie van het financieel perspectief voor de periode 2023-2027. Het financieel perspectief geeft de begrotingsruimte weer die in de periode 2023-2027 beschikbaar is.

3.1. Ontwikkeling financieel perspectief 2023-2027 op hoofdlijnen

In onderstaande tabel 13 is het geactualiseerde financieel perspectief voor de periode 2023-2027 weergegeven.

Tabel 13. Financieel perspectief 2023-2027

Financieel perspectief 2023-2027 (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023 - 2027
A. Begroting 2023 (inclusief flexibel budget)	3.866,2	16.990,5	17.807,1	20.707,5	-6.997,1	52.374,2
B. Door PS vastgestelde begrotingswijzigingen 2023 / wijzigingen Begroting 2023 in mandaat (zie bijlage 2)	-3.182,2	-218,4	-212,1	-216,3	-220,6	-4.049,6
C. Financieel perspectief inclusief begrotingswijzigingen (=A+B)	684,0	16.772,1	17.595,0	20.491,2	-7.217,7	48.324,6
D. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid (zie hoofdstuk 1)	-14.974,5	-6.235,9	-5.895,0	-5.899,5	-5.879,4	-38.884,3
E. Autonome ontwikkelingen (zie hoofdstuk 2)	19.097,5	6.510,2	2.343,7	-1.618,6	808,9	27.141,7
F. Geactualiseerd financieel perspectief (=C+D+E)	4.806,9	17.046,4	14.043,7	12.973,1	-12.288,2	36.581,9
G. Herfasering begrotingsruimte	0,0	-9.102,6	-6.100,0	-5.029,3	20.231,9	0,0
H. Financieel perspectief Perspectiefnota 2024 (=F+G)	4.806,9	7.943,7	7.943,7	7.943,7	7.943,7	36.581,9

(inclusief flexibel budget van € 2 miljoen per jaar voor 2024 t/m 2027)

Ad A. Begroting 2023

De Begroting 2023 die uw Staten in november 2022 vastgesteld hebben, liet voor de periode 2023-2027 een begrotingsruimte zien van in totaal € 52,37 miljoen.

Ad B. Door PS vastgestelde begrotingswijzigingen 2023 / wijzigingen Begroting 2023 in mandaat

Sinds de Begroting 2023 hebben wij zeven Statenvoorstellen met een voorstel tot wijziging van de Begroting 2023 aan uw Staten ter besluitvorming voorgelegd. Dit betreffen de 1^e tot en met de 7^e begrotingswijziging 2023. De begrotingswijzigingen hebben betrekking op:

- Investeringskrediet Nationaal Programma Landelijk gebied (1^e wijziging);
- NEDAB-subsidie Groningen Airport Eelde (2^e wijziging);
- Acute nood door prijsstijgingen (3^e wijziging);
- Wijziging Fractiekostenverordening (4^e wijziging);
- North Refinery (5^e wijziging);
- Rapportage Weerstandsvermogen (6^e wijziging); en
- Jaarstukken 2022 (7^e wijziging).

Daarnaast is sprake van diverse wijzigingen van de Begroting 2023 waarbij door het college een besluit in mandaat is genomen.

Het financieel perspectief 2023-2027 neemt als gevolg van de begrotingswijzigingen onder B met € 4,05 miljoen af. In bijlage 2 (deel A) is ter informatie een specificatie opgenomen van de door PS vastgestelde begrotingswijzigingen die niet apart in een P&C-document zijn opgenomen, dit betreffen de eerste tot en met de zesde wijziging. Gezien de zevende wijziging betrekking heeft op een P&C-document (Jaarstukken 2022) is deze niet nader toegelicht in de bijlage. Daarnaast is in bijlage 2 (deel B) ter informatie een specificatie opgenomen van de door GS in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2023.

Ad C. Financieel perspectief inclusief begrotingswijzigingen

De begrotingsruimte voor de periode 2023-2027 is na de wijzigingen onder B circa € 48,32 miljoen.

Ad D. Onontkoombare voorstellen aanvaard beleid

De begrotingsruimte 2023-2027 wordt door de in hoofdstuk 1 toegelichte onontkoombare voorstellen aanvaard beleid ten laste de Algemene middelen verlaagd met € 38,88 miljoen.

Ad E. Autonome ontwikkelingen

De begrotingsruimte 2023-2027 wordt door de in hoofdstuk 2 toegelichte voorziene autonome ontwikkelingen verruimd met € 27,14 miljoen.

Ad F. Geactualiseerd financieel perspectief

Deze regel geeft de beschikbare begrotingsruimte 2023-2027 aan, rekening houdende met de voorstellen aanvaard beleid ten laste van de algemene middelen (ad D.) en de voorziene autonome ontwikkelingen (ad E.).

Ad G. Herfasering begrotingsruimte

Omdat de begrotingsruimte in enig jaar niet negatief mag zijn, hebben wij als laatste stap de begrotingsruimte gefaseerd (budgetneutraal). Dit doen wij via de Algemene reserve.

Ad H. Financieel perspectief Perspectiefnota 2024

Deze regel geeft de beschikbare begrotingsruimte 2023-2027 aan (na herfasering). Het financieel perspectief voor de periode 2023-2027 op basis van de Perspectiefnota 2024 bedraagt € 36,58 miljoen.

3.2. Beschikbare (financiële) ruimte voor nieuw beleid 2023-2027

In onderstaande tabel 14 is een overzicht opgenomen van de beschikbare financiële ruimte voor nieuw beleid in de periode 2023-2027.

Tabel 14. Beschikbare financiële ruimte voor nieuw beleid 2023-2027

Beschikbare financiële ruimte voor nieuw beleid 2023-2027 (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023 - 2027
1. Financieel perspectief Perspectiefnota 2024	4.806,9	7.943,7	7.943,7	7.943,7	7.943,7	36.581,9
2. Stelpost incidenteel nieuw beleid	0,0	3.225,5	6.854,6	5.843,4	5.535,7	21.459,2
3. Gespaard in collegeperiode 2019-2023	0,0	5.000,0	0,0	0,0	0,0	5.000,0
4. Benodigd flexibel budget 2024-2027	0,0	-2.000,0	-2.000,0	-2.000,0	-2.000,0	-8.000,0
Totaal beschikbare financiële ruimte voor nieuw beleid 2023-2027	4.806,9	14.169,2	12.798,4	11.787,1	11.479,5	55.041,1

In de Begrotingsruimte 2023-2027 van € 36,58 miljoen (overeenkomstig tabel 14) is vanaf 2024 jaarlijks € 2 miljoen (totaal € 8 miljoen) flexibel budget beschikbaar, in te vullen in het betreffende jaar bij de Perspectiefnota. Rekening houdend met voorgaande resteert een begrotingsruimte van € 28,58 miljoen voor de periode 2023-2027. Aanvullend hierop zijn nog de volgende middelen beschikbaar:

1. Begrote middelen voor nieuw beleid (€ 21,5 miljoen);
2. Het bedrag dat in de bestemmingsreserve Compensatie dividend Essent is gelabeld voor de bekostiging van nieuw beleid in de periode 2023-2027 (€ 5,0 miljoen).

In totaliteit is derhalve een bedrag van € 55,04 miljoen beschikbaar voor nieuw beleid in de periode 2023-2027.

3.3 Risico's en onzekerheden

In het kader van het externe onafhankelijke onderzoek van EY Advisory naar het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen zijn recent de risico's en onzekerheden waarmee de provincie wordt geconfronteerd, geïnterpreteerd. Hiertoe hebben wij uw Staten het Statenvoorstel (documentnr. 2023-041025) voorgelegd welke staat geagendeerd in uw Statenvergadering van 28 juni 2023. De uitkomsten van deze inventarisatie zijn in het financieel perspectief, zoals gepresenteerd in hoofdstuk 3.1, verwerkt. De algemene risico's die mogelijk impact hebben op het financieel perspectief lichten wij hieronder toe.

Ontwikkeling Rijksfinanciering

Financieringssystematiek provincies

Het accres wordt voor de jaren tot en met 2025 geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van de rijksuitgaven (de zogenoemde trap-op-trap-af-systematiek). In het coalitieakkoord Rutte IV is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. In de Voorjaarsnota van het Rijk is aangekondigd dat vanaf 2026 het accres te koppelen aan de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Hiermee wordt enerzijds een stabiele systematiek voor de meerjarenfinanciering geïntroduceerd, maar worden anderzijds een aantal structurele problemen (stabiele financiering van de grote transities, maar ook toenemende kosten voor bijvoorbeeld openbaar vervoer en infrastructuur en de intensivering van provinciale taken) niet opgelost.

Herijking verdeelmodel Provinciefonds

In opdracht van de fondsbeheerders (de ministeries van BZK en Financiën) is in de afgelopen maanden door een extern onderzoeksbureau (Cebeon) een herijkt model ontwikkeld voor de verdeling van de beschikbare middelen in het Provinciefonds. Het model is in de afgelopen maanden intensief op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau tussen de provincies bediscussieerd. De uitkomsten van deze mogelijke wijziging in de verdeling zouden op basis van de voorlopige inschattingen voor de provincie Groningen leiden tot een structureel hogere bijdrage uit het Provinciefonds. Er zijn echter ook diverse provincies waar sprake is van een (fors) negatief effect. Als poging om als provincies onderling tot overeenstemming te komen over het model is onderzocht of met enkele aanpassingen in het model van Cebeon de bandbreedte tussen "voordeel" en "nadeel" provincies kleiner gemaakt kan worden.

Een tweede maatregel die door provincies verkend is, is het werken met een ingroeipad. Het vanuit het IPO voorgestelde ingroeipad zou betekenen dat in maximaal 3 jaar (2025-2027) wordt ingegroeid naar een percentage van 75% van de nieuwe verdeling.

Deze pogingen hebben (nog) niet geleid tot overeenstemming tussen de provincies. Gezien hiermee de fondsbeheerders aan zet zijn is het op dit moment onduidelijk wat de definitieve uitkomsten van de herijking zullen zijn. Ook de termijn waarop de fondsbeheerders een besluit zullen nemen is op dit moment nog onzeker, mogelijk wordt bij de Rijksbegroting 2024 meer duidelijkheid gegeven. Inwerkingtreding van het nieuwe verdeelmodel is, naar inschatting van de provincies, gezien het nog te doorlopen traject van benodigde aanpassing van wetgeving, op zijn vroegst mogelijk per 01-01-2025.

Wij hebben u over de ontwikkelingen met betrekking tot de herijking van het verdeelmodel Provinciefonds onlangs in een separate brief geïnformeerd (documentnr. 2023-062419).

Provinciaal belastinggebied

Ten aanzien van het provinciaal belastinggebied is in het coalitieakkoord van het Rijk gesteld dat de huidige motorrijtuigenbelasting (mrb) in 2030 wordt vervangen door 'Betalen naar Gebruik' (BnG) een kilometerheffing. Dit voornemen heeft directe consequenties voor het provinciaal belastinggebied, de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Een belangrijk deel van de provinciale inkomsten vloeit voort uit deze opcenten op de mrb. Aangezien met de invoering van BnG het huidige belastinggebied komt

te vervallen, is als gezamenlijke provincies gepleit voor een volwaardig initiatief. In IPO-verband wordt gewerkt aan de uitwerking van vier initiatieven voor een nieuw belastinggebied, te weten ingezetenenheffing, onroerendezaakbelasting, vestigingsheffing en MRB+ (twee varianten: variant voertuigheffing en variant provincieafhankelijk tarief). Het Rijk op haar beurt wil op korte termijn starten met de openbare consultatie voor Betalen naar Gebruik. Als gezamenlijke provincies streven wij ernaar om samen met het Rijk meer tijd en ruimte te realiseren om een dermate groot besluit in rust en met ruimte te kunnen nemen.

Afwijkende ontwikkelingen van rente, dividenden en inflatie

De accressen zijn berekend op basis van de door het Centraal Plan Bureau (CPB) in september 2022 gepubliceerde inflatiecijfers (de zogeheten Macro Economische Verkenning 2023 (MEV 2023)). Voor de berekening van de accressen gerelateerd aan het openbaar vervoer is gebruik gemaakt van de voorlopige Landelijke Bijdrage Index over 2023 (LBI 2023). Onze rentebaten, en daarmee onze begrotingsruimte, zijn in deze perspectiefnota fors toegenomen. Uiteraard is dit afhankelijk van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

De kans bestaat dat in de loop van de komende jaren zal blijken dat er sprake is van een afwijkende ontwikkeling van lonen, prijzen, rente en dividenden dan waarmee wij in het financieel perspectief rekening hebben gehouden.

Bijlagen

1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2023-2027
2. Overzicht door PS vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoorstellen en door GS in mandaat genomen besluiten

Bijlage 1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2023-2027

Accessen/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
LASTEN					
1. Apparaatskosten:	4,63%	4,28%	4,28%	4,28%	4,28%
<u>Waarvan:</u>	<u>in %</u>				
Personele kosten, incl. sociale lasten en incidentele looncomponent	92,3%	4,60%	4,50%	4,50%	4,50%
Goederen en diensten	6,5%	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%
Kapitaallasten	1,2%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2. Exploitatie-/budgetsubsidies (incl. cultuurnota):	4,50%	2,30%	2,30%	2,30%	2,30%
3. Vaste bijdragen	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
4. Goederen en diensten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer (i.v.m. OV)	2,64%	4,22%	4,62%	4,88%	5,14%
- ten laste van heffingen/ overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- uitzonderingen	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
5. Belastingen:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
6. Inkomensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
7. Vermogensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
8. Te betalen rente:					
- kortlopende leningen	2,75%	3,00%	2,50%	2,50%	2,50%
- langlopende leningen	6,79%	2,30%	1,82%	2,16%	2,24%
- eigen vermogen	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
- rente-omslagpercentage via berekening	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BATEN					
11. Vergoeding personeelskosten, excl. incidenteel	3,60%	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
12. Vergoeding apparaatskosten	4,63%	4,28%	4,28%	4,28%	4,28%
13. Vergoeding goederen en diensten					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	5,90%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- vaste vergoeding	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
13. Legestarieven	1,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
14. Groei voertuigenpark	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
15. Tarieven opcenten mrb per 1 januari	1,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
16. Accres Provinciefonds	9,80%	9,40%	5,90%	2,00%	2,00%

Bijlage 2. Overzicht door PS vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoorstellen en door GS in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2023

A. Door PS bij separate Statenvoorstellen vastgestelde begrotingswijzigingen 2023

Programma	Productgroep	Toelichting/omschrijving	PS-datum	Lasten/Baten	bedragen x € 1.000					
					2023	2024	2025	2026	2027	
2. Milieu en energie										
	4400	Boedelkrediet North Refinery	26-4-2023	Lasten	1.670,0					
	4400	Boedelkrediet North Refinery (dekking t.l.v. voorziening)	26-4-2023	Baten	309,0					
	0802	Alg. reserve (weerstandsvermogen): dekking North Refinery	26-4-2023	Baten	1.361,0					
					Totaal lasten	1.670,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	1.670,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Platteland en natuur										
	5300	Inv.kred. NPLG: Voorfin. afwaardering opstallen/installaties	14-12-2022	Lasten	5.000,0					
	0803	Reserve PLG: Voorfin. afwaardering opstallen/installaties	14-12-2022	Baten	5.000,0					
					Totaal lasten	5.000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	5.000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Economie										
	6301	Groningen Airport Eelde: overbruggingsfinanciering 2023	14-12-2022	Lasten	5.200,0				-418,6	
	6301	Groningen Airport Eelde: overbruggingsfinanciering 2023	14-12-2022	Baten	3.091,9					
	0805	Algemene reserve: GAE overbruggingsfinanciering 2023	14-12-2022	Lasten					418,6	
	0805	Algemene reserve: GAE overbruggingsfinanciering 2023	14-12-2022	Baten	2.108,1					
					Totaal lasten	5.200,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	5.200,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Cultuur en maatschappij										
	7101	Acute nood cultuursector door prijsstijgingen	22-2-2023	Lasten	500,0					
					Totaal lasten	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Openbaar bestuur										
	1100	Aanpassing Fractiekostenverordening 2016	22-2-2023	Lasten	152,9	207,9	212,1	216,3	220,6	
					Totaal lasten	152,9	207,9	212,1	216,3	220,6
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	152,9	207,9	212,1	216,3	220,6
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering										
	0808	Aanwilling weerstandsvermogen n.a.v. onderzoek EY	28-6-2023	Lasten	2.150,0					
					Totaal lasten	2.150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	2.150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Endtotaal lasten	14.672,9	207,9	212,1	216,3	220,6
					Endtotaal baten	11.870,0	0,0	0,0	0,0	0,0
					Endtotaal saldo	2.802,9	207,9	212,1	216,3	220,6

B. Door GS in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2023

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000				
					2023	2024	2025	2026	2027
1. Ruimte en water									
8200	Specifieke uitkeringen Flexpool	K46532	A	Lasten	251,5	739,2			
8200	Overboeking 2022-2022: DU Versnelling flexwonen	K46001	B	Lasten	22,8				
8200	Specifieke uitkeringen Flexpool	K46532	A	Baten	251,5	739,2			
3900	Overboeking 2022-2022: DU Hydrologische maatregelen	K46001	B	Lasten	112,8				
3900	Specifieke uitkering Impulsregeling Klimaatadaptatie	K18489	A	Lasten	4.375,8	717,8	546,9	84,3	59,3
3900	Interreg North West Europe: project Buffer+	K50491	A	Lasten	135,0	135,0	135,0	141,9	
3900	Specifieke uitkering Impulsregeling Klimaatadaptatie	K18489	A	Baten	4.375,8	717,8	546,9	84,3	59,3
3900	Interreg North West Europe: project Buffer+	K50491	A	Baten	135,0	135,0	135,0	141,9	
0801	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	135,6				
Totaal lasten					4.897,9	1.592,0	681,9	226,2	59,3
Totaal baten					4.897,9	1.592,0	681,9	226,2	59,3
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Milieu en energie									
4100	Specifieke uitkering Bodem 2022 - historische spoedopgaven	K347	A	Lasten	348,2	348,2	273,6		
4100	Specifieke uitkering Bodem 2022 - historische spoedopgaven	K347	A	Baten	348,2	348,2	273,6		
4102	Specifieke uitkering Maatschappelijke organisaties gaswinning	K13561	A	Lasten	2.305,0				
4102	Innovatief en duurzaam MKB 5 (specifieke uitkering)	K51838	A	Lasten	-400,0	-500,0	-100,0		
4102	Specifieke uitkering Maatschappelijke organisaties gaswinning	K13561	A	Baten	2.305,0				
4102	Innovatief en duurzaam MKB 5 (specifieke uitkering)	K51838	A	Baten	-400,0	-500,0	-100,0		
4400	Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	K1055	A	Lasten	45,1	68,0	73,4		
4400	Overboeking 2022-2022: DU Opruiming drugsafval	K46001	B	Lasten	35,5				
4400	North Refinery: voorfinanc. BTW en teruggaaf Belastingdienst	K51838	A	Lasten	350,7				
4400	Schone Lucht Akkoord (SLA)	K51838	D	Lasten	49,0				
4400	Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	K1055	A	Baten	45,1	68,0	73,4		
4400	North Refinery: voorfinanc. BTW en teruggaaf Belastingdienst	K51838	A	Baten	350,7				
4602	Specifieke uitkering NPG: HEAVENN	div. dossiers	A	Lasten	1.035,1	267,9	267,9	134,0	
4602	Overboeking 2022-2022: div. Decentr.uitk. Energietransitie	K46001	B	Lasten	424,1				
4602	Specifieke uitkeringen Ontzorgingsprogr. Maatsch. Vastgoed	K51838	A	Lasten	1.285,0				
4602	Specifieke uitkering NPG: HEAVENN	div. dossiers	A	Baten	1.035,1	267,9	267,9	134,0	
4602	Specifieke uitkeringen Ontzorgingsprogr. Maatsch. Vastgoed	K51838	A	Baten	1.285,0				
0802	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	459,6				
Totaal lasten					5.477,7	184,1	515,0	134,0	0,0
Totaal baten					5.428,7	184,1	515,0	134,0	0,0
Totaal saldo					49,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Platteland en natuur									
5100	Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) - bijdr. waterschappen	K47278	A	Lasten	710,0				
5100	Natuurcompensatie Medenertilsterpolder, bijdrage Tennet	K51838	A	Lasten	219,6	219,6	219,6	609,6	
5100	Substitutie accres DU Natuur naar Beheer flora & fauna	K51838	-	Lasten	-415,0	-415,0	-415,0	-830,0	
5100	Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) - bijdr. waterschappen	K47278	A	Baten	710,0				
5100	Natuurcompensatie Medenertilsterpolder, bijdrage Tennet	K51838	A	Baten	219,6	219,6	219,6	609,6	
5200	Decentr.-uitk. Natuurinclusief na-isoleren (PF dec.circ. 2022)	K7875	B	Lasten	327,3				
5200	Overboeking 2022-2022: DU Opgaven landelijk gebied	K46001	B	Lasten	25,0				
5202	Specifieke uitkering NPG: Werelderfgoedcentrum Waddenzee	K36488	A	Lasten	1.769,0	884,5	846,6		
5202	Overboeking 2022-2022: DU Meerj.progr. Eems-Dollard 2050	K46001	B	Lasten	199,9				
5202	Specifieke uitkering NPG: Werelderfgoedcentrum Waddenzee	K36488	A	Baten	1.769,0	884,5	846,6		
5300	Substitutie accres DU Natuur naar Beheer flora & fauna	K51838	-	Lasten	415,0	415,0	415,0	830,0	
6100	Overboeking 2022-2022: DU Regiodeal natuurincl. landbouw	K46001	B	Lasten	1.210,1				
6100	Specifieke uitkering IBP Vitaal Platteland (Westerkwartier)	K51838	A	Lasten	853,5				
6100	Specifieke uitkering IBP Vitaal Platteland (Westerkwartier)	K51838	A	Baten	853,5				
0803	Prov.fonds Dec.circulaire 2022: Reserve Overboeking kredieten	K7875	B	Baten	327,3				
0803	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	1.435,0				
Totaal lasten					5.314,4	1.104,1	1.066,2	609,6	0,0
Totaal baten					5.314,4	1.104,1	1.066,2	609,6	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Bereikbaarheid									
2101	Afkoopsom i.v.m. areaaloverdracht N363 Roodeschool	K313	C	Lasten	250,0				
2900	Motie 438 Recreatie op hoger niveau (onderzoek fietsberg)	K30715	C	Lasten	60,0				
2900	Specifieke uitkering NPG: Groene waterstof	K51838	A	Lasten	2.533,3	-422,2			
2900	Specifieke uitkering NPG: Groene waterstof	K51838	A	Baten	2.533,3	-422,2			
0804	Res. Inv. in Infrastr.: afkoopsom i.v.m. areaaloverdracht N363	K313	C	Baten	250,0				
Totaal lasten					2.843,3	-422,2	0,0	0,0	0,0
Totaal baten					2.783,3	-422,2	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					60,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000					
					2023	2024	2025	2026	2027	
5. Economie										
6300	Overboeking 2022-2022: DU NPG Reg. Invest.sleu Groningen	K46001	B	Lasten	1.414,8					
6300	Uitvoeringskosten Just Transition Fund (SNN), bijdr. derden	K51838	A	Lasten		526,7	526,7	526,7		
6300	Innovatief en duurzaam MKB 5 (substitutie uit Prov. Meefinanc.)	K51838	-	Lasten	-400,0	-500,0	-100,0			
6300	Uitvoeringskosten Just Transition Fund (SNN), bijdr. derden	K51838	A	Baten		526,7	526,7	526,7		
6301	Zernike Campus	K51838	D	Lasten	21,0	10,5				
6302	Start ups Chemport Innovation Center (fasering)	K44244	D	Lasten	-50,0					
6302	Specifieke uitkering NPG: REGAIN	K38141	A	Lasten	-95,7	-132,5				
6302	Innovatief en duurzaam MKB 5 (specifieke uitkering)	K51838	A	Lasten	400,0	500,0	100,0			
6302	Innovatief en duurzaam MKB 5 (substitutie uit Prov. Meefinanc.)	K51838	-	Lasten	400,0	500,0	100,0			
6302	Specifieke uitkering NPG: REGAIN	K38141	A	Baten	-95,7	-132,5				
6302	Innovatief en duurzaam MKB 5 (specifieke uitkering)	K51838	A	Baten	400,0	500,0	100,0			
6303	Circulair en duurzaam opdrachtgeverschap, restant rijksbijdr.	K51838	A	Lasten	78,6					
6303	Circulair en duurzaam opdrachtgeverschap, restant rijksbijdr.	K51838	A	Baten	78,6					
6901	Specifieke uitkering NPG (diversen)	div. dossiers	A	Lasten	-1.910,7	1.017,7	1.713,3	561,4		
6901	Specifieke uitkering NPG (diversen)	div. dossiers	A	Baten	-1.910,7	1.017,7	1.713,3	561,4		
6400	Overboeking 2022-2022: DU Aanpak vakantieparken	K46001	B	Lasten	55,0					
6902	Continuering inzet Regioverbinder 2023-2026	K21622	A	Lasten	69,3	112,5	112,5	43,3		
6902	Continuering inzet Regioverbinder 2023-2026	K21622	A	Baten	69,3	112,5	112,5	43,3		
0805	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	1.469,8					
Totaal lasten					-17,7	2.034,8	2.452,5	1.131,4	0,0	
Totaal baten					11,3	2.024,3	2.452,5	1.131,4	0,0	
Totaal saldo					-29,0	10,5	0,0	0,0	0,0	
6. Cultuur en maatschappij										
7100	Subsidiereregeling Vernieuwing Klassieke Muziek (fasering)	SRT39598	D	Lasten	-13,4					
7100	Procesbudget cultuur (fasering)	K5744	D	Lasten	-26,2					
7100	Overboeking 2022-2022: DU Proeftuin cultuurprofielen	K46001	B	Lasten	9,5					
7100	We The North, bijdragen derden	K51838	A	Lasten	223,7					
7100	Subsidiereregeling Vernieuwing vaste presentaties (substitutie)	K51838	-	Lasten	-11,4					
7100	We The North, bijdragen derden	K51838	A	Baten	223,7					
7101	Subsidiereregeling Vernieuwing vaste presentaties (substitutie)	K51838	-	Lasten	11,4					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma	div. dossiers	A	Lasten	3.000,0	3.500,0	3.500,0			
7102	Spec. uitk. Erfgoed in het aardbevingsgebied 2022-2023	K20338	A	Lasten	3.035,0					
7102	Overboeking 2022-2022: div. Decentr. uitkeringen Erfgoed	K46001	B	Lasten	1.055,7					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma	div. dossiers	A	Baten	3.000,0	3.500,0	3.500,0			
7102	Spec. uitk. Erfgoed in het aardbevingsgebied 2022-2023	K20338	A	Baten	3.035,0					
7202	Motie 436 Extra bijdrage aan Voedselbank	K45750	D	Lasten	30,0					
7905	Donatie Giro 555 aardbevingslachtoffers Turkije en Syrië	K48413	C	Lasten	150,0					
8103	Specifieke uitkering NPG: Kansrijke start - provinciale aanpak	K36488	A	Lasten	695,7					
8103	Overboeking 2022-2022: Decentr. uitk. NPG (diversen)	K46001	B	Lasten	174,9					
8103	Specifieke uitkering NPG: Kansrijke start - provinciale aanpak	K36488	A	Baten	695,7					
0806	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	1.240,1					
Totaal lasten					8.334,9	3.500,0	3.500,0	0,0	0,0	
Totaal baten					8.194,5	3.500,0	3.500,0	0,0	0,0	
Totaal saldo					140,4	0,0	0,0	0,0	0,0	
7. Openbaar bestuur										
1300	Motie 434 Extra bijdrage aan Bevrijdingsfestival	SRT32602	C	Lasten	69,3					
1400	Overboeking 2022-2022: DU Weerbaar bestuur	K46001	B	Lasten	7,6					
1400	Opdracht aan UNO m.b.t. fin. analyse Holland Norway Lines	K48433	A	Lasten	49,5					
1400	Profess. acquisitie (NOM/TopDutch), bijdr. Drenthe+Fryslân	K51838	A	Lasten	150,0	150,0				
1400	Opdracht aan UNO m.b.t. fin. analyse Holland Norway Lines	K48433	A	Baten	49,5					
1400	Profess. acquisitie (NOM/TopDutch), bijdr. Drenthe+Fryslân	K51838	A	Baten	150,0	150,0				
1903	Groningen Promotie Overleg, bijdrage derden	K51838	A	Lasten	100,0					
1903	Groningen Promotie Overleg, bijdrage derden	K51838	A	Baten	100,0					
0807	Overboeking 2022-2022: Reserve Overboeking kredieten	K46001	B	Baten	7,6					
Totaal lasten					376,4	150,0	0,0	0,0	0,0	
Totaal baten					307,1	150,0	0,0	0,0	0,0	
Totaal saldo					69,3	0,0	0,0	0,0	0,0	
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering										
0600	Programmabureau NPG: personeel, ICT en huisvesting	K51838	A	Lasten	410,6	487,5	740,0	740,0		
0600	Tijdelijke formatie gedekt door bijdragen derden	K51838	A	Lasten	63,1	42,3				
0600	Programmabureau NPG: personeel, ICT en huisvesting	K51838	A	Baten	410,6	487,5	740,0	740,0		
0600	Tijdelijke formatie gedekt door bijdragen derden	K51838	A	Baten	63,1	42,3				
0808	Herschikking begrotingsruimte n.a.v. fasering Start ups CIC	K44244	D	Baten	-50,0					
0808	Herschikk. begr.ruimte n.a.v. fasering Subs.reg. Klass. Muziek	SRT39598	D	Baten	-13,4					
0808	Herschikk. begr.ruimte n.a.v. fasering Procesbudget cultuur	K5744	D	Baten	-26,2					
Totaal lasten					473,7	529,8	740,0	740,0	0,0	
Totaal baten					384,1	529,8	740,0	740,0	0,0	
Totaal saldo					89,6	0,0	0,0	0,0	0,0	
Eindtotaal lasten					27.700,6	8.672,7	8.955,6	2.841,2	59,3	
Eindtotaal baten					27.321,3	8.662,2	8.955,6	2.841,2	59,3	
Eindtotaal saldo					379,3	10,5	0,0	0,0	0,0	

Type wijziging:

- A bijdragen van derden met een specifiek doel
- B overboeken naar volgende begrotingsjaren (decentralisatie-uitkeringen)
- C reeds genomen Statenbesluiten
- D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
- E reserve Automatisering en reserve Apparatuurkosten Personeel
- verschuivingen tussen productgroepen binnen een programma